

La Cova, o una habitació amb vistes

Ds, 31/07/2021 per Eloi Aran Sala

[Betel. Arquitectura, Art i Religió](#)

*“Schwarz quiso configuraciones abiertas, **formas capaces de mantener abierta una brecha, una herida que solo Dios puede colmar**. De tal manera, la Iglesia únicamente hace visible y palpable la «brecha eterna» existente en el mundo, el deseo inconsciente y anónimo de Dios”* (Bert Daelemans SJ. [Principios teológicos para un espacio mistagógico](#). Phase 59)

D'acord, d'entrada no vinculem una cova al que entenem precisament com una habitació amb vistes, tant perquè no té una cèdula d'habitabilitat com perquè no acostuma a tenir tampoc vistes si no és a la pròpia pedra nua. Així i tot, el Santuari de La Cova de Sant Ignasi a Manresa, en el seu conjunt, sí que respon al títol indicat si en fem una lectura amb els ulls de la fe. Primerament, perquè el protagonista que habita l'espai no és tant el peregrí, que també, sinó l'Esperit que converteix el seu cos en pedra viva i temple ([1Co 6,19](#); [1 Pe 2,5](#)); i, després, perquè la vista no és tant a l'exterior com l'obertura pròpia a l'espai de la interioritat, al cor de la persona i de l'experiència del creient.

Valgui aquesta entrada per presentar tres espais que val la pena visitar: la coveta de Sant Ignasi, l'església del santuari i l'oratori del jardí superior. Si mirem la imponent façana que conforma el complex del santuari, un no pot deixar de preguntar-se què és l'important de tot aquest aparador petri bastit amb llenguatge clàssic i “beaux-arts”. Si s'hagués hagut i pogut resumir el sentit del lloc en una sola intervenció, hauria bastat en obrir un cub de vidre que sobresortís del mur just on tapa la bauma on va viure el sant, a mode de “led urbà” nocturn clar i diferenciat. D'aquesta manera s'hauria recuperat també la visibilitat a l'skyline original de Manresa des de la coveta. Sembla ser que, per raons patrimonials, això no ha estat possible i s'ha optat per netejar, més aviat reconstruir, la part interior de la coveta, traient l'antic ampit estucat de pedra que ara es pot contemplar en un lloc previ al seu accés. La vista no ha estat dirigida cap a l'enfora, sinó, tot al contrari, cap al més endins. Com un nan que cerca un tresor amb afany ([Mt 13,44](#)), s'ha optat més per gratar la pedra que no pas obrir-se a la llum. Potser valgui aquesta intervenció com a metàfora del que pretenen els mateixos Exercicis Espirituals: endreçar la vida per “quitarse de toda afección desordenada”.

Potser la intervenció de la coveta ens recorda aquella narració bíblica en la qual Déu demana a Moisès amagar-se en una roca per tal de poder veure “les esquenes de Déu” ([Ex 33, 18-23](#)). Aquesta referència ja ens val pel desplegament “litho-bíbic” que ha realitzat recentment el taller del [Centro Aletti](#) sota el guiatge de l'artista i jesuïta eslovè Marko Rupnik a les capelles laterals i el mur interior de sortida de la nau principal de l'església del santuari. No m'estendré en la descripció i la lògica compositiva dels mosaics d'en Rupnik, que vaig poder seguir amb les magnífiques explicacions del P. José de Pablo, rodejat dels pares i dels infants del grup de revisió de vida al qual pertanyo. Sí que m'agradaria indicar quatre aspectes que m'han cridat l'atenció.

El primer és que la intervenció està molt ben acordada amb l'espai existent, tant per la seva il·luminació com pels tons emprats. Malgrat ser una intervenció contemporània, no desentona del conjunt i els mosaics es presenten com finestres o obertura a un *landscape* bíblic que acompanyen el relat de la celebració litúrgica

del temple.

El segon aspecte és que el llençol del mosaic es corba en la seva part inferior i encara segueix per un tram del sòl. Una manera pràctica per tal d'evitar talls als dits per als incontrolats que volen fer experiència tàctil dels mosaics.

El tercer aspecte es la imatge "sinòptica" de Sant Ignasi a mode de Cirineu carregant la creu amb Jesucrist en un dels mosaics. Normalment el terme "sinòptic" (literalment "veure conjuntament"), en l'àmbit bíblic, es reserva per als tres primers evangelis (Mc, Mt i Lc); però aquí veiem com el rostre de Sant Ignasi "comparteix un ull" amb el Crist, indicant una visió compartida de la realitat que pot fer referència a la mirada mística, és a dir, "mirar les coses com Déu les mira" ([Fp 2, 1-11](#)).

Finalment, val la pena parar atenció al mosaic "de sortida", en el qual es representa la paràbola del bon sembrador ([Mt 13,1-9](#)). Aquí es tractava de representar la "sortida" dels Exercicis Espirituals en la Contemplació per Assolir l'Amor però Rupnik, sorprenentment, ho canvia per aquesta paràbola bíblica. No és casual i, la veritat, està molt ben trobat perquè guarda ressonància amb el mateix text ignasià. El participant eucarístic és "enviat en missió" com llavor enmig del món.

En la visita del grup de revisió de vida esmentada vàrem poder gaudir d'un pícnic, separats per "grups bombolla" familiars ateses les circumstàncies, al jardí de la part superior del santuari. Des d'allà s'accedeix a un turó artificial, a mode de "casa *hobbit*" si em permeteu una segona aproximació al món de J.R.R. Tolkien, el qual és una excusa per poder oferir, ara sí, "les vistes", que no poden ser més que la referència a l'*Skyline* de Montserrat. L'interior no és més, ni menys, que una capsa oberta que aboca a un retaule lluminós i natural. El ritme de l'encofrat vist i la il·luminació que s'hi encasta (que poden donar una certa sensació de "hangar de sortida" de naus espacials en una pel·lícula de ciència ficció, això sí, per un "viatge espiritual") és gairebé la única traça compositiva de l'espai tot i que hi trobem dues referències que fan d'aquest espai un lloc significat de pregària: la imatge de la Mare de Déu de Montserrat suspesa en una peanya al lateral dret i el sagrari disposat sobre una base.

Recapitulant. Escric aquest post al 500 aniversari de "la ferida" de Sant Ignasi a Pamplona. Una ferida que també forma part d'uns espais espirituals que també mostren tres ferides: la ferida interna (la coveta), la ferida de la Paraula (els mosaics de Rupnik) i la ferida de la bellesa natural (la nova coveta).